

Egy kései könyvtári beiratkozás igaz — vagy kitalált — története

az előzmények akkurátus ismertetésével (kevéske mesterséges színezék és édesítőszer felhasználásával)

József és Gellért atyafiságos jóbarátok voltak. Már gyerekkorukban is remekül megértették egymást. A szőke, göndör fürtű Gellért ügyes kezű volt, szeretett is bütykölni, barkácsolni. Kerékpárokat javított, horgászbotokat készített. Kivált érdekelte az akkoriban megjelenő technikai csoda, a rádió. A Tolnai Világlapja a plébánia kicsiny könyvtárába járt, Gellért az ott olvasott leírás alapján készített is egy detektoros vevőt, az elsőt a faluban, csodájára járt mindenki.

A barna hajú József a természetet, az állatokat, az erdőjárást kedvelte. Ha csak tehetett, a Duna-parton, a zátonyokon csatangolt, eredményesen horgászott. Mindig volt kutyája, néha még macskája is, időnként üzletelt is velük.

A két fiú jól kiegészítette egymást, sülve-főve együtt töltötték idejüket, ugratták egymást, versengtek, csibészkedtek. A tanulásban is segítették egymást: József volt az eszesebb, gyorsabb felfogású, Gellért a szorgalmasabb, kitartóbb. Amikor bandukoltak hazafelé az elemi iskolából – Józsefék a Kálvária-domb közelében, Gellérték a rác templom mellett laktak –, gyakran rúgták a rongylabdát a főtca porában, néha még a Jancski-vendéglő kerthelyiségébe is bemerészkedtek, hogy figyelhessék az ott kuglizó, iddogáló felnőtteket. Ha néha könyvhöz jutottak – a kántortanító gyakran kölcsönadott nekik egy-egy rojtosra olvasott példányt – felváltva, naponta cserélve falták a betűket. A Toldit többször is elolvasták.

— „Egy, csak egy legény van talpon a vidéken, Meddig a szem ellát puszta földön, égen;” — fújta fennhangon József, amire már jött is a folytatás cimborájától: — „Szörnyű vendégoldal reng araszos vállán, Pedig még legénytoll sem pehelyzik állán.” — s aztán gurgulázva kacagtak, vitéznek, Mátyás katonájának képzelve magukat.

Petőfit is igen szerették, különösen a harcos, lelket nemesítő verseit. Az öregek azt mesélték, hogy ifjúkorában a költő többször is keresztülgyalogolt a falun. Amikor Pápáról vagy színészi próbálkozásai közben szülei Szalkszentmártonban bérelt vendégfogadójába tért haza, akkor itt kelt át a dunai kompon. Állítólag szegről-végről való rokonai éltek is ezen a parton.

Gellért kitanulta az órás mesterséget, kis műhelyt tartott fenn a Mondbach-kúria szomszédságában. József kereskedő lett, a Magyar úti szatócs-, később vasboltban kereste kenyerét. Szakmája mellett a két fiú, az ősök útját járva paraszti munkát is végzett a szülőktől örökölt földeken. Aprócska birtokaik a település lakott részétől északra, a kompállomás felé vezető Ré út két oldalán feküdtek. Tavasztól ősziig e földek között hajtották a község disznait és marháit a kondások meg a pásztorok a Duna-parti dús fűvű legelőkre.

Családot alapítottak, takaros menyecskéket választottak életük párjának. Szerényen, de békességben morzsolgatták éveiket, amíg...

Amíg meg nem örült a világ, kitört a nagy háború. Nehéz évek jöttek. Már mindkettejüknek volt gyermekük, Józsefének született előbb, a fiút Jenőnek keresztelték. Pár évvel később Gellértéknél is kopogtatott a golyó, Gizellával gyarapodott a család. A hatalmas baj akkor szakadt rájuk, amikor mindkét férfiembernek hadba kellett vonulnia.

Nyomorúság lett az itthon maradottak sorsa, a napi megélhetés is óriási erőfeszítést kívánt az összetartó asszonyoktól. A gyerekek is barátságban éltek, kicsik koruktól együtt dolgoztak szüleikkel a lankás domboldalon, az egymással szemközti földeken. Jenke tanítgatta, ha kellett, testvérként oltalmazta Gizust. Megmutatta neki, hogyan kell ügyesen forgatni a sarlót vagy a töltögetőkapát, kötözni a szőlőt, igaz néha kicsit évődött is a csillogó szemmel figyelő lánykával. A megtermelt krumpli, bab, borsó, a gyümölcsfák termése jelentette az életet a sanyarú esztendőkből.

Gyötrelmesen, de súlyosabb veszteség nélkül átvészelték a világégést, bár a falu többször is gazdát cserélt, amikor odaért a front. Gellért került haza hamarabb, Harkovnál repesz csapódott a vállába és a karjába, leszerelték. Józsefről sokáig nem érkezett hír, aztán már a harcok után egy napon lefogyva, elcsigázottan, szakadt ruhában betámolygott a kiskapun.

Az élet lassan visszazökkent a régi kerékvágásba. A község sok vért, megannyi embert vesztett. A koncentrációs táborok pokla és a csatatér is szedett áldozatokat Penteléről, a házak is rémisztő károkat szenvedtek. A sebek keservesen, de kezdtek begyógyulni.

A két hadviselt jó barát szövetsége azonban kérgesedésnek indult. József az új ideológiák híve lett, belépett az egyre terjeszkedő pártba. Gellért rossz szemmel nézte ezt, gyanakodva figyelte a mind erőszakosabban agitáló aktivistákat. Vitte volna tovább kicsiny iparos műhelyét, de ez újabb és újabb akadályokba ütközött. Távolodó világlátásuk miatt a két cimbor is gyakran összecsatlant.

Az évtizedes barátság akkor kezdett végleg darabokra törni, amikor egy májusi hajnalon munkások, földmérők jelentek meg a faluban. Gyárat, várost fognak építeni — kapott szárnyra pillanatok alatt a hír. Hamarosan kiderült, hogy ehhez területre, földekre is parancsoló szükség lesz. József lelkesedett, Gellért lázadt. Esti borozgatásaik indulatos vitákba torkolltak.

A két fiatal, Gizike és Jenő, akik közben hamvas fiatalokká cseperedtek, nos, ők egészen más dolgokkal voltak elfoglalva. Egymással. Bimbózó szerelmük helyszíne gyakran a családi földecske volt. Valahogy mindig egyszerre jutott eszükbe, hogy vetni, kapálni, kacsozni kellene... A bálokon együtt táncoltak, a Dunán közösen csónakáztak. — Takaros, szép pár — kacintottak össze a falubeli vénasszonyok, amikor vasárnap délutánonként a Szentháromság téren látták sétálgatni, évdni a fiatalokat.

Apáik akkor vesztek össze jóvátehetetlenül, amikor végzés jött, hogy az ő földjeiket is kisajátítják.

— *Segíts, intézd el az elvtársaiddal, hogy mi kimaradhassunk ebből* — kérlelte indulatosan kenyeres pajtását Gellért, aki azonban hallani sem akart erről.

— *Értsd meg, új várost, új világot építünk, ehhez nekünk is hozzá kell járulnunk. Jó lesz, hidd el!* — Gellért azonban nem hitte.

— *Hülye kommunista!* — sziszegte egyikük, mire a másik e szavakkal indított ellencsapást: — *Te még mindig Horthyt várod vissza!* — és cifrább sértéseket is egymás fejéhez vágtak.

A földeket aztán persze oda kellett adni, a beígért pénznek előbb csak töredékét kapták meg, sok évbe telt, mire a teljes összeg vagy talán nem is mind a kezükbe került. Ez azonban már nem hozta helyre a barátságot. József és Gellért szóba sem állt egymással, ha találkoztak, még egymás tekintetét is kerülték. A két gyereket is szigorúan eltiltották egymástól. Kisebbfajta Rómeó és Júlia-konfliktus bontakozott ki a két család között. Könyörgés, fenyegetődzés, sírás — semmi sem segített, a két megcsontosodott, nyakas apa tántoríthatatlannak bizonyult.

A vége az lett, hogy Jenő az ország távoli egyetemére került, ritkán járt haza. Kiválóan tanult, a diploma megszerzése után az ottani gyárban kínáltak neki vonzó pozíciót. Megismerkedett egy lánnyal, házasság, családalapítás, már csak hébe-hóba látogatta meg szüleit. Gizella otthon maradt, az épülő városban talált magának munkát, a gyógyítás, betegápolás lett a hivatása. A vasműben dolgozó fiatal mérnökök gyakran jártak be az orvosi rendelőbe, egyikük szeme megakadt a bájos, tűzrőlpattant ápolónőn. Randevúra hívta, megszerették egymást, egybekeltek. Viszonylag hamar lakást is kaptak, nem messze Gizike apjának egykori földjétől.

Teltek-múltak az esztendőik. Előbb Gellért, aztán József is visszaadta lelkét Teremtőjének. A földi létben soha nem békültek ki egymással, talán lélekben igen, de szóban nem.

Jenő és Gizella is élte a maga életét. A férfi korán özvegyiségre jutott, két gyermekét egyedül nevelte, tisztességgel útjukra indította őket. Gizellának egy lánya született, akinek hamar önálló élete lett, a férjével pedig elhidegültek egymástól, válás lett a vége.

A modern technika, a televízió kanyarított új fejezetet a két valamikori szerelmes közös történetéhez. Egy este Gizike szokása szerint a Híradót nézte, miközben születendő unokája számára készített aprócska mellényt. A tudósítás a távoli nagyváros élüzemében készült. Remek termelési eredményeket értek el az utóbbi években, de most eljött a vezetőváltás ideje, a sikerek kovácsa, a vezérigazgató nyugdíjba megy. Gizike kezében megállt a kötőtű: kicsit már rekedtes, ám csalhatatlanul ismerős hang ütötte meg a fülét. Felpillantott, és a képernyőn egy régen látott, kissé barázdált, de még mindig kedves arcot fedezett fel. Jenőét. Hirtelen homályos lett a kép, de nem a tévé romlott el. Gizike szeme lábadt könnybe, szívét rég nem érzett melegség árasztotta el.

Napokig vívódott, ám végül elszánta magát. Telefonkönyvet ragadott, kikereste a távoli gyár számát, tárcsázott.

— *A nyugdíjba készülő vezérigazgatóval szeretnék beszélni* — mondta elcsukló hangon a kedvesen bejelentkező titkárnőnek.

— *Szerencséje van, ma éppen benn találta. Egy-két ügyet át kell még adnia, máris kapcsolom.*

— *Gizus vagyok, emlékszel még rám, Jenke?* — kérdezte az asszony, miután a férfi bemutatkozott.

A csend óráknak és méteres vastagságúnak tűnt. Jenő csak hebegett a meglepetéstől és a meghatottságtól. Amikor végre képes lett összefüggően és értelmesen megszólalni, kérdések özönét zúdította a nőre. A körülötte álló munkatársai csodálkozva, tágra nyílt szemekkel

figyelték leköszönő, mindig precíz, kimért főnöküket, ilyen érzelemmel telten talán még soha nem hallották társalogni.

Az első telefonbeszélgetést azután mind több követte, egyre hosszabbak, izgalmasabbak, vidámabbak.

Mígnem egyszer Jenő kibökte:

— *Gizusom, a hétvégén hazautazom, meglátogatom szüleim sírját* — itt jött egy nem rövid, erőgyújtó szünet —, *találkozhatnánk?*

Na, végre, gondolta elégedetten Gizike, ám mégis kimérten válaszolt:

— *Várj csak, megnézem a naptáramat* — szöszmötölt a telefon mellett, mintha a noteszét forgatná, pedig dehogy...

— *Úgy látom, ráérek szombaton* — mondta már-már hűvösen, miközben a szíve majd kiugrott a helyéből.

— *Hol találkozunk és mikor?* — kérdezte lelkesedve a férfi.

— *Hol is, hol is? Mondjuk háromkor, a, a, a... Ott, ahol megtanítottad, hogyan kell ügyesen kérébe kötni a learatott árpát* — felelte huncutul a nő. Bájos kacsintását a telefonvonal nem tudta átvinni a másik félhez, de Jenő valami más, technikán túli megoldásnak köszönhetően pontosan érzékelte.

— *Rendben, ott leszek* — felelte nevetve —, *de kévekötő botot nem viszek.*

A megadott időpontban egy őszes halántékú férfi álldogált a megbeszélthelyen, kezében elegáns csokrot szorongatva. Izgatottan nézegetett az órájára. Késik, mint régen is, gondolta elmosolyodva, amikor a völgyből felfelé sétálva megpillantotta a várt, vágyott nőt. Ragyogott a két szempár, amikor összetalálkoztak. Jenő kamaszos zavartsággal nyújtotta át a virágot. Megölelni még nem merte Gizikét, inkább sután megfogta a kezét, de nem engedte el.

— *Hova menjünk, mit csináljunk Gizusom?* — kérdezte.

Mindketten a mögöttük álló modern épületre emelték tekintetüket, amely Jenőék egykori földjéből nőtt ki nem is olyan régen.

— *Iratkozzunk be!* — felelte kacagva Gizike.

Az épület falán a ragyogó napsütés megcsillogtatta a feliratot:

József Attila Könyvtár, Dunaújváros.